

سوالات تشریحی درس دهم جامعه‌شناسی دوازدهم انسانی

- ۱- نتایج تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن را بنویسید.
- ۲- هر عبارت به کدام یک از آرمان‌های اجتماعی که فقه اسلامی عهده‌دار بیان آن‌هاست اشاره می‌کند؟
 - الف) مواجهه با مسلمانان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح آمیزند.(.....)
 - ب) دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم متجاوزان(.....)
- ۳- در دیگاه علامه طباطبائی موضوع عقلی عملی چیست؟
 - ۴- جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید.
 - الف) برخی از متفکران اجتماعی، از پیدایش.....به باز شدن جعبه پاندورا یاد می‌کنند.
 - ب) ابن‌خلدون در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابر این از.....سخنی نگفت.
 - پ) یکی از مهم‌ترین شاخه‌هایمسلمانان، علم فقه است.
- ۵- چه کسی با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم، مسئله ولایت فقیه و انقلاب اسلامی را طرح نمود؟
 - ۶- جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.
 - الف) علوم اجتماعی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن یعنی.....را مطالعه می‌کنند.
 - ب) رویکردی که جامعه‌شناسی را در زمره دانش تجربی و ابزاری قرار می‌دهد با نام.....شناخته می‌شود.
 - پ) تأکید بر آگاهی و.....در زندگی اجتماعی انسان، مسیر را برای آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت.
 - ت) در روش.....به عنوان یکی از روش‌های کیفی، محقق تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص را مطالعه می‌کند.
 - ث) مهم‌ترین هدف ما در زندگی، دستیابی به فضیلت‌های فردی واست.
 - ج) از نظر میرزای نائینی، مردم در مشروطه با کمک.....ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کردند.

۷- در جدول زیر علوم اجتماعی جهان متجدد و علوم اجتماعی جهان اسلام مقایسه شده است. آن را کامل کنید.

علوم اجتماعی جهان اسلام	علوم اجتماعی جهان متجدد
علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی دانند	الف
ب	تفسیری
از ظرفیت جهان مشمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش ها استفاده می کند.	ج

۸- عالمان مسلمان پس از تعامل با علوم اجتماعی مدرن توانستند برای برون رفت از کدام بحران ها راه حل ارائه دهند؟

۹- هر عبارت به کدام یک از رویکردهای جامعه شناسی و شاخه های علوم اجتماعی جهان اسلام اشاره دارد؟

الف) برای داوری درباره ارزش ها به معیار جهان مشمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان ها باشد دسترسی ندارد. (.....)

ب) در ایران همواره نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت های داخلی و خارجی داشته است. (.....)

۱۰- اندیشمندان مسلمان برای داوری درباره ارزش ها، از چه ظرفیت هایی بهره می برند؟

۱۱- اندیشمندان مسلمان در تقابل رویکرد تفسیری با تبیین چه دیدگاهی دارند؟

۱۲- چرا علوم اجتماعی اندیشمندان مسلمان از نوع «تبیینی» نیست؟

۱۳- در مقایسه علوم اجتماعی جهان متجدد؛ رویکرد انتقادی، علوم اجتماعی جهان اسلام چه نظری دارد؟

۱۴- علوم اجتماعی جهان اسلام چه نظری به «رویکرد تفسیری» علوم اجتماعی جهان متجدد دارد؟

۱۵- علوم اجتماعی جهان متجدد و علوم اجتماعی جهان اسلام را مقایس کنید (در رویکرد تبیینی).

۱۶- دو نمونه برای «عقل نظری» و «عقل عملی» بیاورید.

۱۷- «عقل عملی» کدام واقعیت ها را شناسایی می کند؟

۱۸- «عقل نظری» چه واقعیت هایی را شناسایی می کند؟

- ۱۹- عقل در معنای خاص، به چه معناست؟ و چند نوع است؟
- ۲۰- طه عبدالرحمن، اندیشمند مسلمان در مقدمه کتاب «کنش دینی و نوسازی عقل» تلاش می‌کند چه بنیادی برای بیداری دینی فراهم کند؟
- ۲۱- طه عبدالرحمن معتقد است که شخصیت وی از چه عواملی متأثر است؟
- ۲۲- اندیشمندان مهم در غرب جهان اسلام، کدامند؟
- ۲۳- عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی، چگونه عمل می‌کند؟
- ۲۴- عقلانیت در جهان اسلام چگونه با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط خود، تعامل می‌کند؟
- ۲۵- علوم اجتماعی جهان اسلام از چه منابعی برای توصیف مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد؟
- ۲۶- علوم اجتماعی جهان اسلام متناسب با معنای..... در جهان اسلام است.
- ۲۷- آشنایی عالمان مسلمان با علوم اجتماعی جهان متجدد، چه امکانی به آن‌ها می‌دهد؟
- ۲۸- علامه طباطبائی به چه پدیده‌هایی «اعتباریات» می‌گوید و چه ویژگی دارند؟
- ۲۹- از نظر علامه طباطبائی، «عقل عملی» چه چیزی را می‌شناسد و ارزیابی می‌کند؟
- ۳۰- از نظر علامه طباطبائی «عقل نظری» به چه می‌پردازد و با استدلال عقلی، چه احکام و علوم را شکل می‌دهد؟
- ۳۱- علامه طباطبائی با طرح مسئله..... تعریف دقیق‌تری از موضوع علوم اجتماعی ارائه کرده است.
- ۳۲- علوم اجتماعی در جهان اسلام چه سطوحی دارد؟
- ۳۳- عنوان مقاله «نیکی کدی» درباره انقلاب ایران چیست؟ وی اهل کجاست؟
- ۳۴- امام خمینی در وصیت نامه سیاسی - الهی خود، خطاب به مستضعفان جهان و مسلمانان در مورد تأسیس یک دولت اسلامی چه می‌گوید؟
- ۳۵- گفته‌های رهبر انقلاب اسلامی به مردم مصر و تونس، درباره ویژگی‌های قیام ملت‌ها بیان کنید.
- ۳۶- دو الگوی متفاوت نظام اسلامی که در اوایل و اواخر قرن بیستم در ایران پدید آمدند، کدامند؟
- ۳۷- در جامعه مورد نظر امام خمینی، مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان چه وظایفی دارند؟
- ۳۸- نظریه امام خمینی در پایان قرن بیستم برای تشکیل جامعه مطلوب چه بود؟

۳۹- میرزای نائینی در آغاز قرن بیستم، معتقد بود که کدام ویژگی جامعه مطلوب را می توان تحقق بخشید؟

۴۰- دو ویژگی که «فقه شیعه» برای شکل گیری جامعه مطلوب بیان می کند، کدامند؟

۴۱- کدام ویژگی «فقه» موجب شد که دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه ایران شکل بگیرد؟

۴۲- امام خمینی با توجه به شرایط اجتماعی قرن بیستم، مسئله.....و.....را طرح نمود.

۴۳- در تابلوفرش ایرانی با موضوع وحدت مسلمان، کدام آیه ها نقش بسته است و نشانه چیست؟

۴۴- علم فقه ویژگی های چه جامعه ای را مشخص می کند . مکاتب مختلف فقهی چگونه فعال بوده اند؟

۴۵- علم فقه در جهان اسلام، مسائل اجتماعی را چگونه بررسی می کند؟

۴۶- یک از مهم ترین شاخه های علوم اجتماعی مسلمانان، علم.....است.

۴۷- علوم اجتماعی جهان اسلام همواره ناظر به مسائل و نیازهای.....آن بوده است.

۴۸- کدام آیه قرآن، نشان دهنده این است که اسلام دین زندگی و حیات است؟

۴۹- به گفته عبدالحسین زرین کوب، مرزهای قلمرو جهان اسلام تا کجا بود؟

۵۰- از نظر عبدالحسین زرین کوب، مرکز تمدن عظیم جامعه اسلامی کجا بود؟ و قانون اساسی ان چه بود؟

۵۱- از نظر عبدالحسین زرین کوب، آنچه تمدن اسلامی را جهانی کرده، چه عاملی بوده است؟

۵۲- آرمان های اجتماعی فقه اسلامی را ذکر کنید.

۵۳- پیامد هریک از عبارات های زیر را بنویسید.

الف) خلاق و فعال بودن انسان ها در تولید معانی(.....)

ب) تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن(.....)

۵۴- شناسایی خوبی عدالت و بدی ظلم چگونه امکان پذیر است؟

۵۵- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

(الف) یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسان‌ها به پیچ و مهره‌های.....تقلیل می‌دهد.

(ب) حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند اما روش تجربی توأم فهم.....انسان‌ها را ندارد.

(ج) جامعه‌شناسان در مطالعه نابرابری‌های اجتماعی بهدر جوامع توجه دارند.

(د) اندیشمندان اجتماعی معتقدند که سیاست هویت متعلق به دوره.....است که هویت‌ها موضوعی برای نزاع و درگیری می‌شوند.

(ه) در فرهنگ اسلام، مسلمانان به آموختن.....تشویق شده‌اند و از یادگیری علمی که فایده‌اند نداشته باشد منع گردیده‌اند.

(و) فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت‌های قومی، نژادی، زبانی و فقهی، این تفاوت‌ها را به فرصتی برای شکل‌گیری.....تبدیل می‌کند.

۵۶- ویژگی‌های علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی متجدد را بنویسد. (ذکر دو مورد)

۵۷- هر عبارت به کدام نوع عقل اشاره دارد؟

(الف) قوه‌ای است که انسان به کمک آن حقایق جهان را می‌شناسد. (.....)

(ب) علمی مانند طبیعیات، فلسفه و ریاضیات را پدید می‌آورد. (.....)

۵۸- جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

(الف) یکی از راه‌های آشتی، اتحاد و دوستی در میان گروه‌ها و ملت‌ها.....است.

(ب) ابن‌خلدون در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابر این ازسخنی نگفت.

(ج) واقعیت‌هایی که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آید، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها باشناسایی می‌شود.

۵۹- دو مورد از کارکردهای علوم اجتماعی جهان اسلام را بنویسد.

۶۰- هر عبارت به کدام نوع علم اشاره دارد؟

(الف) نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی را پدید آورد: انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی(.....)

(ب) متناسب با معنای علم در جهان اسلام است.(.....)

۶۱- علت شکل گیری دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه ایران چه بود؟

۶۲- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

(الف) برخی تفاوت‌ها، مانند تفاوت در لهجه، جنسیت، رنگ پوست.....نامیده می‌شوند.

(ب) الگوی تعارف به معنای.....است و همان الگویی است که قرآن ارائه می‌دهد.

(ج) فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند.....نامیده است.

(د) در ایران..... همواره نق مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است.

۶۳- چرا علوم اجتماعی اندیشمندان مسلمان از نوع تبیینی نیست؟

۶۴- هر عبارت، به کدام یک از انواع معانی عقل در معنای خاص اشاره می‌کند؟

(الف) خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد.(.....)

(ب) شناسایی قانون علیت در فلسفه(.....)

۶۵- یک مورد از کارکردهای علوم اجتماعی جهان اسلام را بنویسید.

۶۶- جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

(الف) برخی تفاوت‌ها مانند تفاوت در قد، هوش، ثروت و تحصیلات.....نامیده می‌شود.

(ب) در دوره پسامدرن همه آن‌چه در دوره مدرن پدید آمده بود از جمله سیاست.....مورد نقد قرار گرفت.

(ج) فارابی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد.....می‌نامد که جامعه آرمانی م.رد نظر اوست.

(د) یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان.....است که مسائل اجتماعی را توصیف یا

تبیین نمی‌کند، اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۶۷- چرا علوم اجتماعی اندیشمندان مسلمان از نوع تبیینی نیست؟

۶۸- هر عبارت، به کدام یک از انواع معانی عقل در معنای خاص اشاره می‌کند؟

الف) خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد. (.....)

ب) شناسایی قانون علیت در فلسفه. (.....)

۶۹- یک مورد از کارکردهای علوم اجتماعی جهان اسلام را بنویسید.

۷۰- جای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

الف) برخی از تفاوت‌ها مانند تفاوت در قد، ثروت و تحصیلات.....نامیده می‌شوند.

ب) در دوره پسامدرن همه آنچه در دوره مدرن پدید آمده بود از جمله سیاست.....مورد نقد قرار گرفت.

ج) فارابی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد.....می‌نامد که جامعه آرمانی مورد نظر اوست.

د) یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان.....است که مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی‌کند، اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۷۱- دو مورد از نتایج تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن را بنویسید.

۷۲- هر عبارت، کدام یک از انواع عقل در معنای خاص نشان می‌دهد؟

الف) قانون علیت در فلسفه با این عقل شناخته می‌شود. (.....)

ب) علوم انسانی و علوم اجتماعی را پدید می‌آورد. (.....)

۷۳- مردم در جامعه اسلامی چگونه می‌توانند در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت مشارکت کنند؟

۷۴- جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

(الف) اگر قدرت مطابق قانون و احکام الهی باشد و تبعیت از آن نیز با رضایت و میل همراه باشد، قدرت هم..... دارد و هم اجتماعی

(ب) جامعه‌شناسان می‌گویند علت نابرابری‌های اجتماعی، این است که مزایای اجتماعی، یعنی..... و..... و دانش به صورت نابرابر میان افراد توزیع شده‌اند.

(ج) پذیرش ارزش‌ها و سبک زندگی یک گروه توسط سایر گروه‌های اجتماعی، به معنای سیاست..... است و مربوط به دوره ... می‌باشد.

(د) قرآن کریم، قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع و امت‌های مختلف را..... می‌نامند.

(ه) در ایران..... همواره نق مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرن‌های داخلی و خارجی داشته باشد.

۷۵- دو مورد از کارکردهای علوم اجتماعی جهان اسلام را بنویسید.

۷۶- در آغاز قرن بیستم میرزای نائینی چگونه نظام مشروطه را تبیین کرد؟

۷۷- چگونه دو انقلاب اجتماعی در قرن بیستم در جامعه ایران شکل گرفت؟

۷۸- نقش مهم فقه شیعه در ایران را بنویسید.

۷۹- در پایان قرن بیستم امام خمینی در ادامه‌ی تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه‌ی مطلوب به کدام نتیجه رسید؟

۸۰- هر یک از عبارات سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (یک مورد

اضافی است.)

عبارت	مفاهیم

۸۱- عبارتهای صحیح و غلط را مشخص کنید.

(الف) برخی تفاوتها میان افراد تفاوتهای اسمی نامیده می شود و نمی توان افراد را بر اساس آنها رتبه بندی کرد.

در مدل تکثرگرا، تفاوتهای موجود میان گروههای قومی و زبانی حفظ و حتی تشدید می گردد.

(ج) رویکرد ابن خلدون انتقادی است و جامعه شناسی او با جامعه شناسی فارابی تفاوتی ندارد.

(د) فقه شیعه در قرن بیستم توانسته است نظریات لازم برای انقلاب اجتماعی در ایران را پدید آورد.

۸۲- مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان چگونه می توانند در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت مشارکت کنند؟

۸۳- جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

(الف) الگوی مطلوب قرآنی..... است که تکثر و تنوع زبانی و نژادی و قومی را مانع وحدت و همدلی نمی داند.

(ب) فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی بهره اند، نامیده است.

(ج) یکی از مهم ترین شاخه های علوم اجتماعی مسلمانان..... است که جامعه اسلامی با استفاده از آن می تواند در باره ی هنجارهای اجتماعی و رفتارها داوری کند.

۸۴- در جدول زیر علوم اجتماعی جهان متجدد و علوم اجتماعی جهان اسلام مقایسه شده است؛ در مورد تعامل این دو دسته علوم با یکدیگر گفت و گو کنید.

علوم اجتماعی جهان متجدد	علوم اجتماعی جهان اسلام
تبیینی	از سطوح مختلف عقل استفاده می کند و تبیین را به تبیین تجربی محدود نمی داند
تفسیری	تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلانی می شمارد و به همین دلیل تفسیر و تبیین در تقابل باهم قرار نمی گیرند
انتقادی	از ظرفیت جهان مشمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزشها استفاده می کند.

۸۵- آموخته‌اید که گاهی عقل را در معنای عام به کار می‌بریم که هرگونه تلاش ذهنی و علمی را شامل می‌شود؛ اما گاهی عقل را در معنای خاص کلمه و فقط برای نوع خاصی از تفکر به کار می‌بریم. عقل در معنای خاص، قوه‌ای است که انسان به کمک آن حقایق و قواعد جهان را می‌شناسد و براساس موضوع مورد مطالعه‌ی خود به اقسامی تقسیم می‌شود:

- عقل نظری: واقعیت‌هایی را که مستقل از آگاهی و اراده‌ی انسان وجود دارند، شناسایی می‌کند و علمی مانند فلسفه، ریاضیات و طبیعیات را پدید می‌آورد. برای مثال قانون علیت در فلسفه یا قانون جاذبه‌ی زمین در فیزیک با این عقل ساخته می‌شود.

- عقل عملی: واقعیت‌هایی را که با آگاهی و اراده‌ی انسان به وجود می‌آیند، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها، شناسایی می‌کند. مثلاً خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد. این عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.

تلاش کنید برای استفاده از عقل نظری

۸۶- نیکی کدی، پژوهشگر آمریکایی، با توجه به دو انقلابی که طی یک قرن، یعنی قرن بیستم، در ایران واقع شده، مقاله‌ای درباره‌ی ایران با این عنوان نوشته است: «چرا ایران کشوری انقلابی است؟»

۸۷- فقه اسلامی

- مسلمانان را موظف به مدارا با یکدیگر می‌کند.

- مسلمانان را موظف به مدارا با تمام مردم جهان که زندگی صلح آمیز دارند، می‌داند؛ یعنی مسلمانان نباید با مردم دینا درگیر شوند.

- مسلمانان را موظف به مقاومت در برابر تهاجم به مرزهای جهان اسلام می‌داند.

- مسلمانان را موظف به تحقق و گسترش عدالت در جوامع خود و همچنین دفاع از مظلومان و ستم‌دیدگان جهان می‌داند؛ یعنی مسلمانان باید بدون در نظر گرفتن نژاد و زبان و مذهب، از مظلوم دفاع کنند.

۸۸- چرا علوم اجتماعی متفکران مسلمان از نوع جامعه‌شناسی پوزیتیویستی نیست؟

۸۹- دو مورد از پیامدهای تعامل عالمان مسلمان و با علوم اجتماعی مدرن را ذکر کنید.

۹۰- دو مورد از آرمان‌های اجتماعی که فقه اسلامی عهده‌دار آن است را ذکر کنید.